

Polacy o wyjaśnianiu katastrofy smoleńskiej w przeddzień jej szóstej rocznicy

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2016 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Niespełna jedna czwarta respondentów (23%) uważa, że działalność nowo powołanej podkomisji do zbadania katastrofy smoleńskiej doprowadzi do ustalenia innych jej przyczyn niż przedstawione w raporcie z 2011 roku, który opracowała Komisja Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego pod przewodnictwem Jerzego Millera.
- ▶ Jedynie 15% badanych sądzi, że działalność nowej podkomisji do zbadania katastrofy smoleńskiej pozwoli rozstrzygnąć wątpliwości dotyczące przyczyn katastrofy pod Smoleńskiem i przyjąć jedną wersję jej przebiegu.
- ▶ Po sześciu latach od katastrofy smoleńskiej Polacy są podzieleni w ocenie aktualnej wiedzy na temat jej przyczyn. Według 29% badanych przyczyny katastrofy zostały w pełni wyjaśnione, 30% sądzi, iż wymagają one dodatkowych wyjaśnień, a kolejne 30% jest zdania, że w zasadzie nic nie zostało jeszcze wyjaśnione.
- ▶ W porównaniu z poprzednimi pomiarami bardziej spolaryzowały się społeczne opinie na temat działań rządów koalicji PO–PSL w sprawie wyjaśnienia przyczyn i okoliczności katastrofy smoleńskiej, chociaż nadal w mniejszości pozostają badani uważający, że zrobiły one w tej sprawie wszystko, co możliwe (19%), a zdecydowana większość (65%) zarzuca im zaniechania.
- ▶ Ponad połowa ankietowanych (53%) jest zdania, że w świetle tego, co już wiadomo o okolicznościach katastrofy smoleńskiej, odpowiedzialność za nią obciąża zarówno stronę polską, jak i stronę rosyjską.

Dziesiątego kwietnia minie sześć lat od katastrofy lotniczej w Smoleńsku, w której zginęło 96 osób, w tym prezydent Lech Kaczyński. Czwartego lutego br. szef MON Antoni Macierewicz podpisał rozporządzenie ws. organizacji oraz działania Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego (KBWLLP) oraz decyzję ws. powołania podkomisji do zbadania katastrofy smoleńskiej. W marcowym badaniu¹ po raz kolejny zapytaliśmy Polaków o kilka kwestii związanych z wyjaśnianiem tej katastrofy, a także o oczekiwania dotyczące rezultatów prac tej podkomisji.

OCZEKIWANIA DOTYCZĄCE REZULTATÓW PRAC NOWO POWOŁANEJ PODKOMISJI DO ZBADANIA KATASTROFY SMOLEŃSKIEJ

Większość Polaków nie oczekuje, że w wyniku działalności nowo powołanej podkomisji do zbadania katastrofy smoleńskiej nastąpi zasadniczy przełom w wyjaśnianiu przyczyn tej tragedii. Badani najczęściej (28%) uważają, że prace podkomisji doprowadzą do uzupełnienia raportu Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego z 2011 roku, ale nie zmienią zasadniczo zawartych w nim wniosków dotyczących przyczyn katastrofy, a co piąty (20%) jest zdania, że potwierdzi ona wyniki prac KBWLLP, które zostały przedstawione w raporcie z 2011 roku. Jedynie 23% respondentów sądzi, że działalność podkomisji do zbadania katastrofy smoleńskiej doprowadzi do ustalenia innych jej przyczyn niż przedstawione w raporcie z 2011 roku, który opracowała KBWLLP pod przewodnictwem Jerzego Millera. Ponad jedna czwarta badanych (29%) nie wie, jakie mogą być rezultaty prac nowo powołanej podkomisji.

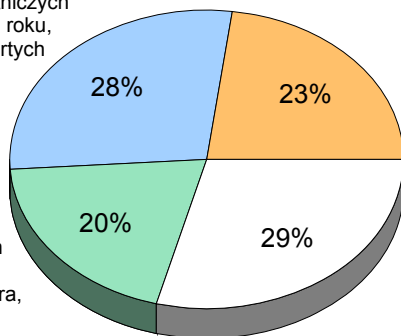
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (310) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganą komputerowo (CAPI) w dniach 2–9 marca 2016 roku na liczącej 1034 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. 4 LUTEGO BR. SZEf MON ANTONI MACIEREWICZ PODPISAŁ ROZPORZĄDZENIE W SPRAWIE ORGANIZACJI ORAZ DZIAŁANIA KOMISJI BADANIA WYPADKÓW LOTNICZYCH LOTNICTWA PAŃSTWOWEGO ORAZ DECYZJĘ W SPRAWIE POWOŁANIA PODKOMISJI DO ZBADANIA KATASTROFY SMOLEŃSKIEJ. CZY, PANA(I) ZDANIEM, DZIAŁALNOŚĆ NOWO POWOŁANEJ PODKOMISJI:

doprowadzi do uzupełnienia raportu Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego z 2011 roku, ale nie zmieni zasadniczo zawartych w nim wniosków dotyczących przyczyn katastrofy

doprowadzi do ustalenia innych przyczyn katastrofy smoleńskiej niż przedstawione w raporcie z 2011 roku, który opracowała Komisja Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego pod przewodnictwem Jerzego Millera

potwierdzi wyniki prac Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego pod przewodnictwem Jerzego Millera, które zostały przedstawione w raporcie z 2011 roku

Trudno powiedzieć/
Odmowa odpowiedzi

Wielozmiennowe analizy statystyczne² wskazują, iż opinie w tej kwestii najsilniej różnicują preferencje partyjne³ badanych. Opinię, że nowo powołana podkomisja potwierdzi wyniki prac KBWLLP pod przewodnictwem Jerzego Millera, które zostały przedstawione w raporcie z 2011 roku, najrzadziej wyrażają osoby, które w hipotetycznych wyborach parlamentarnych zagłosowałyby na Prawo i Sprawiedliwość (10% w tej grupie). Opinię tę najczęściej podzielają natomiast potencjalni wyborcy Platformy Obywatelskiej, Sojuszu Lewicy Demokratycznej i Partii Razem (po 38%). Ustalenie innych przyczyn katastrofy smoleńskiej niż przedstawione w raporcie z 2011 roku, który opracowała KBWLLP, najczęściej przewidują badani deklarujący zamiar głosowania na Nowoczesną, partię KORWiN oraz PiS (odpowiednio: 42%, 38% i 35%). Uzupełnienia raportu komisji Jerzego Millera najczęściej natomiast spodziewają się zwolennicy ruchu Kukiz'15 (45%). Takie oczekiwania dość częste są również w potencjalnych elektoratach Partii Razem (35%), PiS (33%), PSL (32%), SLD (31%) oraz KORWiN (29%).

Oczekiwania wobec efektów prac nowo powołanej podkomisji znacząco różnicują także deklarowane poglądy polityczne. Im dalej od prawej strony sceny politycznej lokują się badani, tym częściej oczekują potwierdzenia wyników prac KBWLLP pod przewodnictwem Jerzego Millera, które zostały przedstawione w raporcie z 2011 roku, natomiast im dalej

² Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

³ Por. komunikat CBOS „Preferencje partyjne w marcu”, marzec 2016 (oprac. B. Roguska).

od lewej strony – tym częstsze są oczekiwania, że prace podkomisji doprowadzą do uzupełnienia raportu KBWLLP z 2011 roku, choć nie zmieniają zasadniczo zawartych w nim wniosków dotyczących przyczyn katastrofy (zob. tabela aneksowa nr 1).

Tabela 1

4 lutego br. szef MON Antoni Macierewicz podpisał rozporządzenie w sprawie organizacji oraz działania Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego oraz decyzję w sprawie powołania podkomisji do zbadania katastrofy smoleńskiej. Czy, Pana(i) zdaniem, działalność nowo powołanej podkomisji:	Na kandydata której partii/inicjatywy politycznej głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu, gdyby odbywały się one w najbliższą niedzielę?							
	PiS	PO RP	Partia Razem*	KORWiN*	PSL*	SLD*	Kukiz'15	Nowoczesna
	w procentach							
– doprowadzi do ustalenia innych przyczyn katastrofy smoleńskiej niż przedstawione w raporcie z 2011 roku, który opracowała Komisja Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego pod przewodnictwem Jerzego Millera	35	23	13	38	12	21	17	42
– doprowadzi do uzupełnienia raportu Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego z 2011 roku, ale nie zmieni zasadniczo zawartych w nim wniosków dotyczących przyczyn katastrofy	33	19	35	29	32	31	45	13
– potwierdzi wyniki prac Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego pod przewodnictwem Jerzego Millera, które zostały przedstawione w raporcie z 2011 roku	10	38	38	0	27	38	16	25
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	21	20	14	33	29	10	22	20

* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczbę ich zwolenników w próbie

Oczekiwania wobec efektów prac nowej podkomisji ds. zbadania katastrofy smoleńskiej istotnie różnicuje też stosunek do odpowiedzialnego za jej powołanie ministra obrony narodowej Antoniego Macierewicza⁴. Badani, którzy darzą go zaufaniem, znacznie częściej niż pozostali uważają, iż działalność nowo powołanej podkomisji doprowadzi do ustalenia innych przyczyn katastrofy smoleńskiej niż przedstawione w raporcie z 2011 roku, który opracowała KBWLLP pod przewodnictwem Jerzego Millera (34%). Równie częsty w tej grupie (34%) jest też pogląd, że nowa podkomisja uzupełni raport komisji Jerzego Millera, choć nie zmieni zasadniczo zawartych w nim wniosków dotyczących

⁴ Por. komunikat CBOS „Zaufanie do polityków w marcu”, marzec 2016 (oprac. B. Badora).

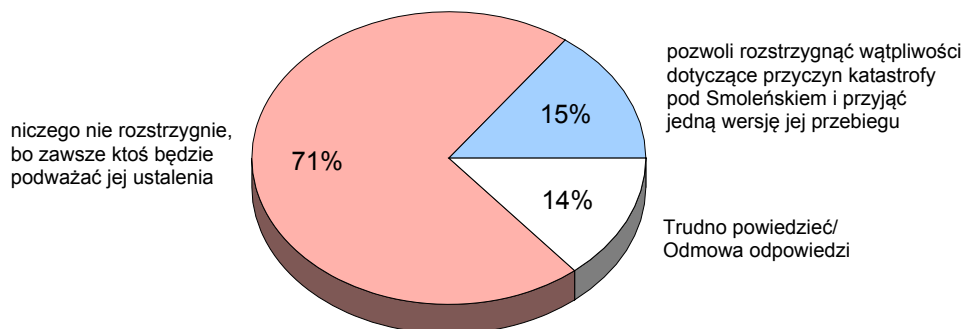
przyczyn katastrofy, i tylko jedna dziewiąta (11%) uważa, że potwierdzi ona wyniki prac komisji Jerzego Millera. Wśród respondentów nieufających Antoniemu Macierewiczowi najczęstsza natomiast jest opinia, że nowo powołana podkomisja potwierdzi rezultaty prac KBWLLP przedstawione w raporcie z 2011 roku (28%), ale dość liczne są też grupy spodziewające się nowych ustaleń w tej sprawie – zarówno takich, które nie wpłyną zasadniczo na dotychczasowe wnioski (23%), jak i zmieniających je całkowicie (22%). Deklarujący obojętność wobec szefa MON najczęściej nie wiedzą, czego mogą spodziewać się po pracy nowej podkomisji (35%), a wśród pozostałych z tej grupy najliczniejsi są ci, którzy oczekują uzupełnienia raportu KBPLL z 2011 roku, ale bez zasadniczej zmiany wniosków dotyczących przyczyn katastrofy smoleńskiej (33%).

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, działalność nowo powołanej podkomisji do zbadania katastrofy smoleńskiej:	Stosunek do Antoniego Macierewicza:		
	nieufność	obojętność	zaufanie
	w procentach		
– doprowadzi do ustalenia innych przyczyn katastrofy smoleńskiej niż przedstawione w raporcie z 2011 roku, który opracowała Komisja Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego pod przewodnictwem Jerzego Millera	22	17	34
– doprowadzi do uzupełnienia raportu Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego z 2011 roku, ale nie zmieni zasadniczo zawartych w nim wniosków dotyczących przyczyn katastrofy	23	33	34
– potwierdzi wyniki prac Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego pod przewodnictwem Jerzego Millera, które zostały przedstawione w raporcie z 2011 roku	28	15	11
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	27	35	21

Jedynie 15% badanych sądzi, że działalność nowej podkomisji do zbadania katastrofy smoleńskiej pozwoli rozstrzygnąć wątpliwości dotyczące przyczyn tej katastrofy i przyjąć jedną wersję jej przebiegu. Zdecydowana większość natomiast uważa, że niczego ona nie rozstrzygnie, bo zawsze ktoś będzie podważać jej ustalenia (71%).

RYS. 2. CZY, PANA(I) ZDANIEM, DZIAŁALNOŚĆ NOWEJ PODKOMISJI DO ZBADANIA KATASTROFY SMOLEŃSKIEJ:

Wielozmiennowe analizy statystyczne⁵ wskazują, iż opinie w tej kwestii najsilniej różnicują oczekiwania co do rezultatów prac tej podkomisji. Mimo iż we wszystkich wyróżnionych grupach dominują osoby, które uważają, że działalność nowej podkomisji do zbadania katastrofy smoleńskiej niczego nie rozstrzygnie, bo zawsze ktoś będzie podważać jej ustalenia, to pogląd ten jest najczęstszy wśród oczekujących, że działalność tej podkomisji doprowadzi po prostu do potwierdzenia wyników prac komisji Jerzego Millera (91%). Nadzieję na rozstrzygnięcie wątpliwości dotyczących przyczyn katastrofy smoleńskiej i przyjęcie jednej wersji jej przebiegu najczęściej wyrażają natomiast osoby uważające, że działalność nowej podkomisji doprowadzi do ustalenia innych przyczyn tej katastrofy niż przedstawione w raporcie KBWLLP z 2011 roku (26%). Dość często opinia ta pojawia się też w grupie badanych, którzy oczekują uzupełnienia raportu KBWLLP z 2011 roku, ale bez zasadniczej zmiany wniosków dotyczących przyczyn katastrofy smoleńskiej (21%).

⁵ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

Tabela 3

Czy, Pana(i) zdaniem, działalność nowej podkomisji do zbadania katastrofy smoleńskiej:	4 lutego br. szef MON Antoni Macierewicz podpisał rozporządzenie w sprawie organizacji oraz działania Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego oraz decyzję w sprawie powołania podkomisji do zbadania katastrofy smoleńskiej. Czy, Pana(i) zdaniem, działalność nowo powołanej podkomisji:			
	doprowadzi do ustalenia innych przyczyn katastrofy smoleńskiej niż przedstawione w raporcie z 2011 roku, który opracowała Komisja Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego pod przewodnictwem Jerzego Millera	doprowadzi do uzupełnienia raportu Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego z 2011 roku, ale nie zmieni zasadniczo zawartych w nim wniosków dotyczących przyczyn katastrofy	potwierdzi wyniki prac Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego pod przewodnictwem Jerzego Millera, które zostały przedstawione w raporcie z 2011 roku	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi
	w procentach			
– pozwoli rozstrzygnąć wątpliwości dotyczące przyczyn katastrofy pod Smoleńskiem i przyjąć jedną wersję jej przebiegu	26	21	6	6
– niczego nie rozstrzygnie, bo zawsze ktoś będzie podważać jej ustalenia	67	73	91	57
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	7	6	3	37

Opinie w tej kwestii istotnie różnicuje też stosunek do Antoniego Macierewicza – przekonanie, iż działalność nowej podkomisji do zbadania katastrofy smoleńskiej niczego nie rozstrzygnie, bo zawsze ktoś będzie podważać jej ustalenia, najczęściej wyrażają osoby deklarujące nieufność do szefa MON, a najrzadziej badani mający do niego zaufanie. Odwrotna zależność występuje w przypadku przeświadczenia, że działalność nowej podkomisji do zbadania katastrofy smoleńskiej pozwoli rozstrzygnąć wątpliwości dotyczące przyczyn tej katastrofy i przyjąć jedną wersję jej przebiegu: najczęściej wyrażają je osoby ufające Antoniemu Macierewiczowi, a najrzadziej – deklarujące do niego nieufność.

Tabela 4

Czy, Pana(i) zdaniem, działalność nowej podkomisji do zbadania katastrofy smoleńskiej:	Stosunek do Antoniego Macierewicza:		
	nieufność	obojętność	zaufanie
	w procentach		
– pozwoli rozstrzygnąć wątpliwości dotyczące przyczyn katastrofy pod Smoleńskiem i przyjąć jedną wersję jej przebiegu	6	13	33
– niczego nie rozstrzygnie, bo zawsze ktoś będzie podważać jej ustalenia	84	67	54
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	10	20	14

Warto też dodać, iż opinię, że działalność nowej podkomisji do zbadania katastrofy smoleńskiej pozwoli rozstrzygnąć wątpliwości dotyczące jej przyczyn i przyjąć jedną wersję jej przebiegu, najczęściej wyrażają badani deklarujący prawicowe poglądy polityczne, a także osoby biorące udział w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu (zob. tabela aneksowa nr 2).

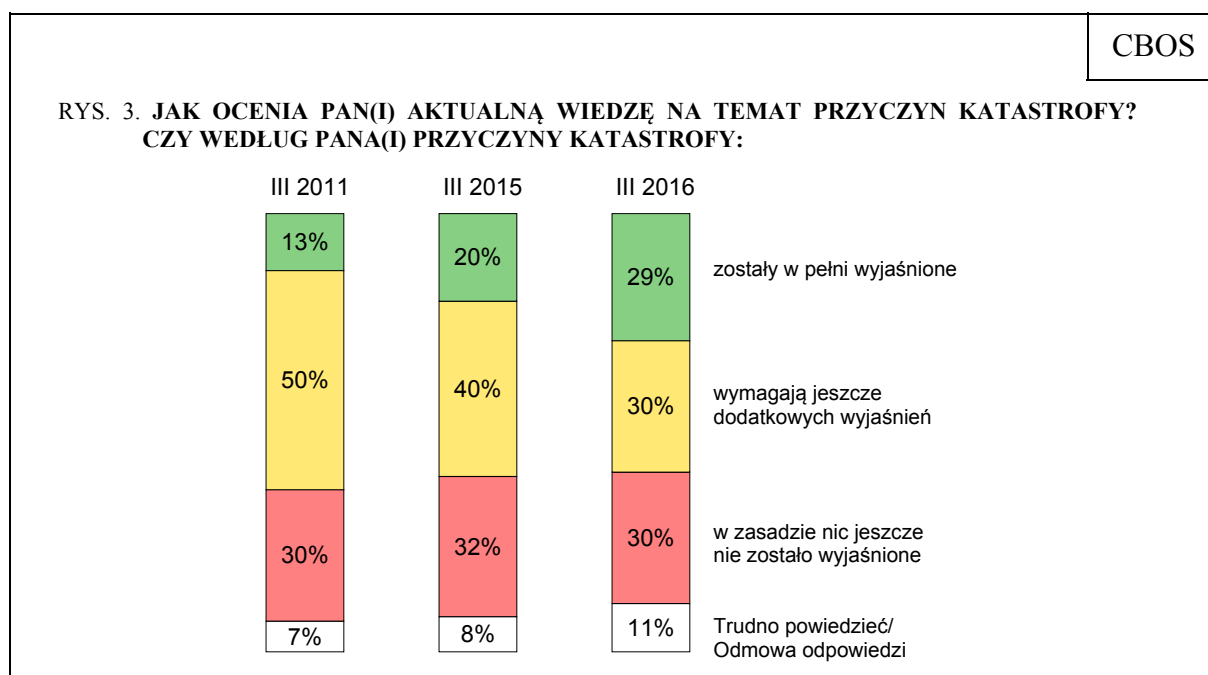
CZY WIEMY, JAKIE BYŁY PRZYCZYNY KATASTROFY SMOLEŃSKIEJ

Mimo upływu niemal sześciu lat od katastrofy smoleńskiej śledztwo polskiej prokuratury w tej sprawie nie zostało jeszcze zamknięte. Trwa też dochodzenie rosyjskiego komitetu śledczego. Opublikowane zostały jednak inne dokumenty podsumowujące badanie tej katastrofy: 12 stycznia 2011 roku Międzypaństwowy Komitet Lotniczy (MAK), zajmujący się m.in. badaniem wypadków w transporcie lotniczym na terenie dwunastu państw byłego ZSRR, przedstawił raport końcowy dotyczący przyczyn katastrofy samolotu TU-154M w Smoleńsku, a 29 lipca 2011 roku „Raport końcowy w sprawie ustalenia okoliczności i przyczyn katastrofy samolotu TU-154M Nr 101 pod Smoleńskiem” przedstawiła polska Komisja Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego. Oba raporty – od momentu ich ogłoszenia – są jednak podważane przez wiele środowisk. Wątpliwości co do dotychczasowych ustaleń stały się też podstawą powołania w ramach KBWLLP nowej podkomisji do zbadania katastrofy smoleńskiej. Nie może zatem dziwić fakt, że po niemal sześciu latach od katastrofy Polacy uważający, że jej przyczyny zostały w pełni wyjaśnione – mimo zwiększania się tej grupy – nadal stanowią zdecydowaną mniejszość badanych (29%, od ubiegłego roku⁶ wzrost o 9 punktów procentowych, a od marca 2011⁷ – łącznie o 16 punktów). W porównaniu z poprzednimi badaniami zmalała grupa respondentów, którzy oceniając obecną wiedzę o przyczynach tej tragedii sądzą, iż wymagają one dodatkowych

⁶ Por. komunikat CBOS „Przed piątą rocznicą katastrofy smoleńskiej”, kwiecień 2015 (oprac. B. Badora).

⁷ Por. komunikat CBOS „Rocznica katastrofy smoleńskiej”, marzec 2011 (oprac. N. Hipsz).

wyjaśnień (30%, od 2015 roku spadek o 10 punktów procentowych, a od marca 2011 łącznie o 20 punktów). Od marca 2011 roku niemal nie zmienił się natomiast odsetek badanych uważających, że w sprawie przyczyn katastrofy smoleńskiej w zasadzie nic jeszcze nie zostało wyjaśnione (obecnie 30%). Widać zatem, że po sześciu latach od tej katastrofy Polacy oceniając aktualną wiedzę na temat jej przyczyn dzielą się na trzy niemal równoliczne grupy, a ponadto, w porównaniu z poprzednimi badaniami, nieco zwiększył się odsetek osób niepotrafiących ocenić obecnej wiedzy o przyczynach tej katastrofy (obecnie 11%, od 2015 roku wzrost o 3 punkty).

Wielozmiennowe analizy statystyczne⁸ wskazują, iż opinie w tej kwestii najsilniej różnicuje stosunek do Antoniego Macierewicza. Wśród badanych darzących go zaufaniem połowa (50%) jest zdania, że w tej sprawie w zasadzie nic jeszcze nie zostało wyjaśnione, ponad jedna trzecia (35%) uważa, że aktualna wiedza na temat przyczyn katastrofy smoleńskiej wymaga jeszcze dodatkowych wyjaśnień, a tylko 9% twierdzi, że przyczyny tej katastrofy zostały w pełni wyjaśnione. Wśród osób deklarujących nieufność do szefa MON największą grupę stanowią te, które są przekonane, że przyczyny katastrofy smoleńskiej zostały w pełni wyjaśnione (46%), liczna jest jednak także grupa uważających, że dotychczasowe ustalenia wymagają jeszcze dodatkowych wyjaśnień (26%) oraz zwolenników tezy, że tak naprawdę katastrofa nie została wyjaśniona (19%).

⁸ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

Tabela 5

Jak ocenia Pan(i) aktualną wiedzę na temat przyczyn katastrofy? Czy według Pana(i) przyczyny katastrofy:	Stosunek do Antoniego Macierewicza:		
	nieufność	obojętność	zaufanie
	w procentach		
- zostały w pełni wyjaśnione	46	20	9
- wymagają jeszcze dodatkowych wyjaśnień	26	38	35
- w zasadzie nic jeszcze nie zostało wyjaśnione	19	26	50
Trudno powiedzieć/ odmowa odpowiedzi	9	16	6

Opinie w tej kwestii wiążą się również z głosowaniem w II turze ostatnich wyborów prezydenckich. Badani deklarujący, że 24 maja 2015 roku oddali głos na Bronisława Komorowskiego, w większości są przekonani, że przyczyny katastrofy smoleńskiej zostały w pełni wyjaśnione (59%), natomiast wśród wyborców Andrzeja Dudy ci, którzy wyrażają taki pogląd, są w zdecydowanej mniejszości (11%). W elektoracie urzędującego prezydenta niemal równie liczne są grupy osób uważających, że w tej sprawie w zasadzie nic jeszcze nie zostało wyjaśnione (41%) oraz tych, które dostrzegają potrzebę dodatkowych wyjaśnień (40%).

Tabela 6

Jak ocenia Pan(i) aktualną wiedzę na temat przyczyn katastrofy? Czy według Pana(i) przyczyny katastrofy:	Na kogo Pan(i) głosował(a) w II turze wyborów prezydenckich 24 maja 2015 roku?	
	Na Andrzeja Dudę	Na Bronisława Komorowskiego
	w procentach	
- zostały w pełni wyjaśnione	11	59
- wymagają jeszcze dodatkowych wyjaśnień	40	20
- w zasadzie nic jeszcze nie zostało wyjaśnione	41	13
Trudno powiedzieć/ odmowa odpowiedzi	8	7

Ocenę aktualnej wiedzy na temat przyczyn katastrofy smoleńskiej mocno różnicują także deklarowane poglądy polityczne (zob. tabela aneksowa nr 3). O ile badani identyfikujący się z lewicą i politycznym centrum najczęściej skłonni są twierdzić, iż przyczyny tej katastrofy zostały w pełni wyjaśnione (odpowiednio: 48% i 41%), o tyle osoby o poglądach prawicowych niemal równie często sądzą, że wymagają one jeszcze dodatkowych wyjaśnień (40%) albo że w zasadzie nic jeszcze nie zostało wyjaśnione (39%). Warto dodać, iż poglądy w tej kwestii różnicuje także wykształcenie. O tym, że przyczyny katastrofy smoleńskiej zostały wyjaśnione, najczęściej przekonani są badani z wyższym wykształceniem (46%), natomiast wśród osób z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym oraz zasadniczym zawodowym największe grupy stanowią twierdzący, że w tej kwestii w zasadzie nic jeszcze nie zostało wyjaśnione (odpowiednio: 39% i 37%).

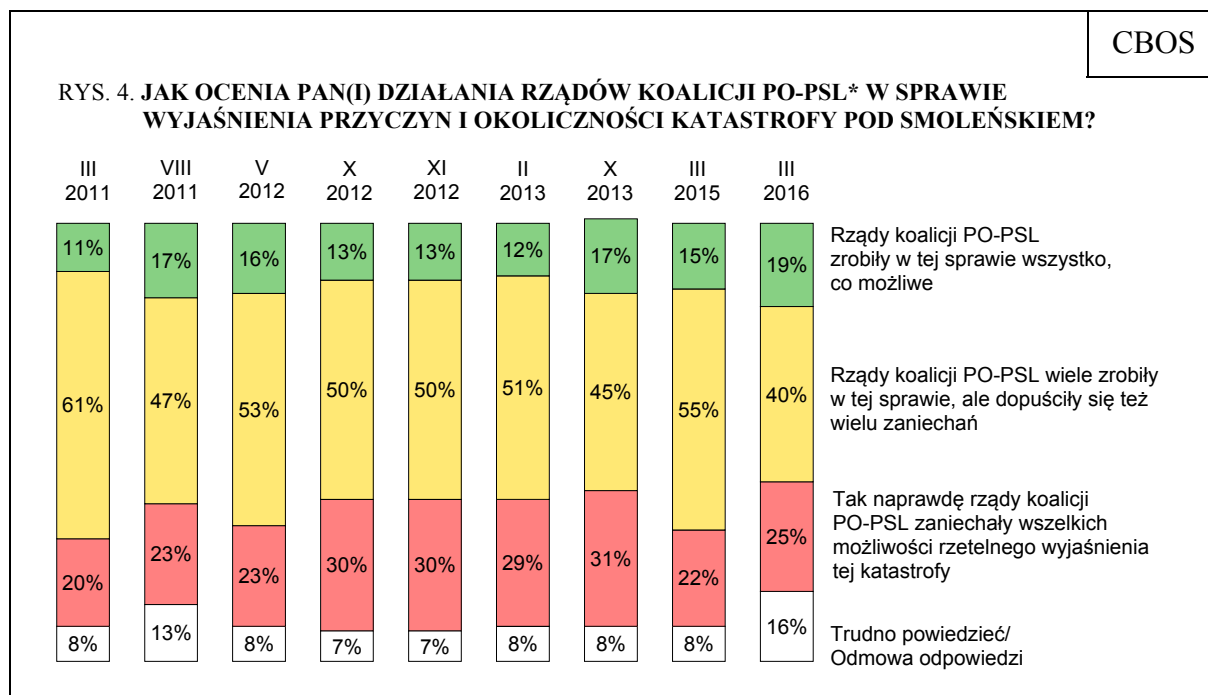
Ocena dotychczasowej wiedzy o przyczynach katastrofy smoleńskiej wpływa na oczekiwania wobec nowo powołanej podkomisji do jej zbadania. Badani uważający, że przyczyny katastrofy zostały w pełni wyjaśnione, znacznie częściej niż pozostali sądzą, że podkomisja potwierdzi wyniki prac KBWLLP pod przewodnictwem Jerzego Millera, które zostały przedstawione w raporcie z 2011 roku (39% tej grupy), natomiast respondenci, którzy nie są usatysfakcjonowani dotychczasowymi ustaleniami w tej sprawie, częściej niż pozostali sądzą, że doprowadzi ona do uzupełnienia raportu komisji Jerzego Millera (39% spośród uważających, że wiedza na temat przyczyn katastrofy wymaga jeszcze dodatkowych wyjaśnień i 33% w grupie sądzących, że w zasadzie nic jeszcze nie zostało wyjaśnione). Warto też zauważyć, iż niezależnie od oceny aktualnego stanu wiedzy o przyczynach katastrofy smoleńskiej zbliżone odsetki badanych twierdzą, że działalność nowo powołanej podkomisji do zbadania tej katastrofy doprowadzi do ustalenia innych jej przyczyn niż przedstawione w raporcie z 2011 roku, choć nieznacznie częściej pogląd ten wyrażają osoby uważające, że w tej kwestii w zasadzie nic jeszcze nie zostało wyjaśnione.

Tabela 7

4 lutego br., szef MON Antoni Macierewicz podpisał rozporządzenie w sprawie organizacji oraz działania Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego oraz decyzję w sprawie powołania podkomisji do zbadania katastrofy smoleńskiej. Czy, Pana(i) zdaniem, działalność nowo powołanej podkomisji:	Jak ocenia Pan(i) aktualną wiedzę na temat przyczyn katastrofy? Czy według Pana(i) przyczyny katastrofy:			
	zostały w pełni wyjaśnione	wymagają jeszcze dodatkowych wyjaśnień	w zasadzie nic jeszcze nie zostało wyjaśnione	Trudno powiedzieć
	w procentach			
– doprowadzi do ustalenia innych przyczyn katastrofy smoleńskiej niż przedstawione w raporcie z 2011 roku, który opracowała Komisja Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego pod przewodnictwem Jerzego Millera	25	24	28	3
– doprowadzi do uzupełnienia raportu Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego z 2011 roku, ale nie zmieni zasadniczo zawartych w nim wniosków dotyczących przyczyn katastrofy	14	39	33	15
– potwierdzi wyniki prac Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego pod przewodnictwem Jerzego Millera, które zostały przedstawione w raporcie z 2011 roku	39	12	14	8
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	21	25	25	74

OCENA DZIAŁAŃ RZĄDÓW KOALICJI PO-PSL W SPRAWIE WYJAŚNIENIA PRZYCZYN I OKOLICZNOŚCI KATASTROFY SMOLEŃSKIEJ

W porównaniu z poprzednimi pomiarami bardziej spolaryzowały się społeczne opinie na temat oceny działań rządów koalicji PO–PSL w sprawie wyjaśnienia przyczyn i okoliczności katastrofy smoleńskiej. Chociaż nadal w mniejszości pozostają badani uważający, że zrobili one w tej sprawie wszystko, co możliwe (19%), a zdecydowana większość (65%) zarzuca im mniejsze lub większe zaniechania, jednak w stosunku do marca 2015 roku liczebności tych grup się zmieniły, przy czym należy podkreślić, iż zwiększyły się dwie skrajne grupy – o 4 punkty procentowe przybyło uważających, że rządy PO–PSL zrobiły w tej sprawie wszystko, co możliwe, a o 3 punkty wzrósł odsetek osób twierdzących, że tak naprawdę rządy koalicji PO–PSL zaniechały wszelkich możliwości rzetelnego wyjaśnienia tej katastrofy. W tym roku, tak jak w latach poprzednich, największa grupa respondentów (40%) jest zdania, że dla wyjaśnienia przyczyn i okoliczności katastrofy smoleńskiej poprzednie rządy wiele zrobiły, ale dopuściły się też wielu zaniechań, jednak jest ich najmniej od marca 2011 roku (od 2015 spadek o 15 punktów procentowych), a jednocześnie w porównaniu z poprzednimi pomiarami znacząco zwiększyła się grupa badanych niepotrafiących ocenić działań poprzednich rządów w sprawie wyjaśnienia tej katastrofy (obecnie 16%, od marca 2015 wzrost o 8 punktów procentowych).

* Do X 2013 roku pytanie dotyczyło działań „polskiego rządu”, a w III 2015 roku – „polskich władz”

Ocena działań rządów koalicji PO–PSL w sprawie wyjaśnienia przyczyn katastrofy smoleńskiej najsilniej⁹ związana jest z oceną dotychczasowej wiedzy o tej katastrofie – im gorsza jest opinia na temat dotychczasowych ustaleń, tym gorsze są oceny działań poprzednich rządów w tym zakresie.

Tabela 8

Jak ocenia Pan(i) działania rządów koalicji PO-PSL w sprawie wyjaśnienia przyczyn i okoliczności katastrofy pod Smoleńskiem?	Jak ocenia Pan(i) aktualną wiedzę na temat przyczyn katastrofy? Czy według Pana(i) przyczyny katastrofy:			
	zostały w pełni wyjaśnione	wymagają jeszcze dodatkowych wyjaśnień	w zasadzie nic jeszcze nie zostało wyjaśnione	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Rządy koalicji PO-PSL zrobiły w tej sprawie wszystko, co możliwe	52	4	3	8
Rządy koalicji PO-PSL wiele zrobiły w tej sprawie, ale dopuściły się też wielu zaniechań	37	57	32	23
Tak naprawdę rządy koalicji PO–PSL zaniechały wszelkich możliwości rzetelnego wyjaśnienia tej katastrofy	3	27	51	6
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	8	12	13	62

Kolejnym czynnikiem silnie różnicującym ocenę działań rządów koalicji PO–PSL w sprawie wyjaśnienia katastrofy smoleńskiej jest sposób głosowania w II turze ostatnich wyborów prezydenckich. O ile wyborcy Andrzeja Dudy i Bronisława Komorowskiego niemal równie często skłonni są twierdzić, że rządy koalicji PO–PSL wiele zrobiły w tej sprawie, ale dopuściły się też wielu zaniechań (odpowiednio: 43% i 42%), o tyle głosujący na obecnego prezydenta najczęściej sądzą, że tak naprawdę rządy koalicji PO–PSL zaniechały wszelkich możliwości rzetelnego wyjaśnienia tej katastrofy, a elektorat jego poprzednika – że zrobiły one w tej sprawie wszystko, co możliwe (po 44%).

⁹ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

Tabela 9

Jak ocenia Pan(i) działania rządów koalicji PO-PSL w sprawie wyjaśnienia przyczyn i okoliczności katastrofy pod Smoleńskiem?	Na kogo Pan(i) głosował(a) w II turze wyborów prezydenckich 24 maja 2015 roku?	
	Na Andrzeja Dudę	Na Bronisława Komorowskiego
	w procentach	
Rządy koalicji PO-PSL zrobiły w tej sprawie wszystko, co możliwe	3	44
Rządy koalicji PO-PSL wiele zrobiły w tej sprawie, ale dopuściły się też wielu zaniechań	43	42
Tak naprawdę rządy koalicji PO-PSL zaniechały wszelkich możliwości rzetelnego wyjaśnienia tej katastrofy	44	3
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	10	11

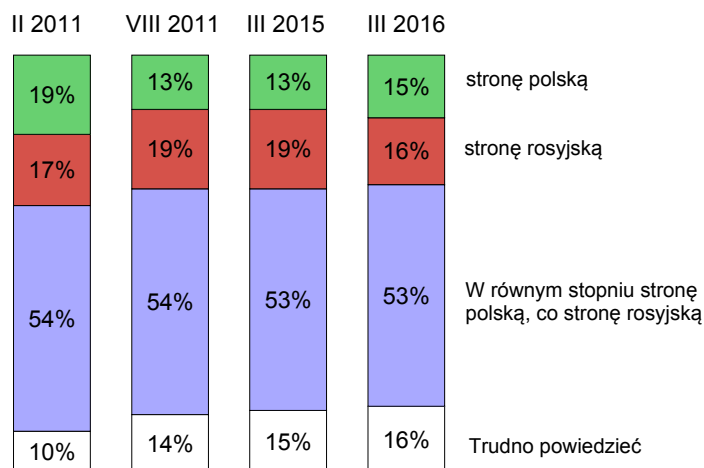
Także i w tym przypadku na ocenę działania rządów koalicji PO-PSL w sprawie wyjaśnienia przyczyn i okoliczności katastrofy pod Smoleńskiem silnie rzutują deklarowane poglądy polityczne – jest ona tym ostrzejsza, im dalej od lewicy sytuują się respondenci (zob. tabela aneksowa nr 4).

KTO PONOSI ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA KATASTROFĘ

Ponad połowa ankietowanych (53%) jest zdania, iż odpowiedzialność za to, że w Smoleńsku doszło do tragicznej katastrofy, w której zginął Prezydent RP oraz towarzyszące mu osoby, ponosi zarówno strona polska, jak i strona rosyjska. Opinie na ten temat praktycznie nie zmieniły się od 2011 roku, choć w obu badaniach sprzed pięciu lat trochę inaczej rozkładały się akcenty. W sierpniu 2011 roku, czyli po opublikowaniu raportu polskiej Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego, i w marcu 2015 roku nieco większy odsetek badanych winą za katastrofę obciążał stronę rosyjską (19%) niż stronę polską (13%), a przed publikacją, w lutym 2011 roku, odsetki te były zbliżone, choć więcej osób obarczało winą stronę polską¹⁰. Obecnie tylko nieznacznie więcej respondentów jest zdania, że odpowiedzialność za katastrofę w większym stopniu obciąża stronę rosyjską (16%) niż stronę polską (15%). Można też zauważyć, że od opublikowania w lipcu 2011 roku raportu komisji ministra Millera nieco więcej Polaków niż poprzednio nie potrafi zająć stanowiska w tej sprawie i odsetek ten nieznacznie, ale systematycznie rośnie (obecnie 16%).

¹⁰ Por. komunikat CBOS „Polacy o raporcie komisji Millera i przyczynach katastrofy prezydenckiego samolotu pod Smoleńskiem”, wrzesień 2011 (oprac. K. Pankowski).

RYS. 5. CZY W ŚWIETLE TEGO, CO JUŻ WIADOMO O OKOLICZNOŚCIACH KATASTROFY POD SMOLEŃSKIEM, PANA(I) ZDANIEM, ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA KATASTROFĘ W WIĘKSZYM STOPNIU OBCIĄŻA:

Z wielozmiennowych analiz statystycznych¹¹ wynika, że na opinie dotyczące odpowiedzialności za katastrofę smoleńską rzutują przede wszystkim afiliacje partyjne badanych, choć, tak jak poprzednio, zdecydowana większość potencjalnych wyborców jest zdania, iż odpowiedzialność za katastrofę smoleńską ponoszą w równym stopniu strony polska i rosyjska. Częstość wyrażania tej opinii jest jednak zróżnicowana w elektoratach partii politycznych – najczęściej twierdzą tak zwolennicy Partii Razem i Nowoczesnej, a najrzadziej Sojuszu Lewicy Demokratycznej. Ponadto wśród potencjalnych wyborców SLD, Nowoczesnej, Partii Razem, Platformy Obywatelskiej i Polskiego Stronnictwa Ludowego można dostrzec większą skłonność do obciążania winą strony polskiej, natomiast zwolennicy Prawa i Sprawiedliwości oraz partii KORWiN częściej wskazują na błędy strony rosyjskiej. Opinie w tej kwestii różnicują też deklarowane poglądy polityczne, przy czym identyfikujący się z lewicą znacznie częściej niż pozostali badani skłonni są obciążać winą za katastrofę stroną polską, a osoby o poglądach prawicowych stroną rosyjską (zob. tabele aneksowe).

¹¹ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

Tabela 10

Czy w świetle tego, co już wiadomo o okolicznościach katastrofy pod Smoleńskiem, Pana(i) zdaniem, odpowiedzialność za katastrofę w większym stopniu obciąża:	Na kandydata której partii/inicjatywy politycznej głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu, gdyby odbywały się one w najbliższą niedzielę?							
	PiS	PO RP	Partia Razem*	KORWiN*	PSL*	SLD*	Kukiz'15	Nowoczesna
	w procentach							
– stronę polską	9	26	34	0	26	42	12	34
– stronę rosyjską	23	7	6	31	7	33	16	2
W równym stopniu stronę polską, co stronę rosyjską	56	55	59	46	56	26	55	57
Trudno powiedzieć	12	12	0	22	12	0	17	7

* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczbę ich zwolenników w próbie

Warto też zwrócić uwagę na różnice opinii w tej kwestii w grupach badanych różnie oceniających dotychczasowy stan wiedzy na temat przyczyn katastrofy smoleńskiej. Chociaż we wszystkich wyróżnionych grupach dominuje przekonanie, że odpowiedzialność za katastrofę obciąża w równym stopniu obie strony, to wyłącznie stronę polską najczęściej skłonni są obarczać odpowiedzialnością badani uważający, że przyczyny katastrofy zostały w pełni wyjaśnione (33%). Natomiast stronę rosyjską odpowiedzialnością za katastrofę smoleńską najczęściej obciążają respondenci sądzący, że w kwestii wyjaśnienia jej przyczyn w zasadzie nic jeszcze nie zostało ustalone (26%). Niewiele rzadziej na rosyjską winę wskazują też badani uważający, że przyczyny katastrofy wymagają jeszcze dodatkowych wyjaśnień (21%).

Tabela 11

Czy w świetle tego, co już wiadomo o okolicznościach katastrofy pod Smoleńskiem, Pana(i) zdaniem, odpowiedzialność za katastrofę w większym stopniu obciąża:	Jak ocenia Pan(i) aktualną wiedzę na temat przyczyn katastrofy? Czy według Pana(i) przyczyny katastrofy:			
	zostały w pełni wyjaśnione	wymagają jeszcze dodatkowych wyjaśnień	w zasadzie nic jeszcze nie zostało wyjaśnione	Trudno powiedzieć
	w procentach			
– stronę polską	33	8	9	7
– stronę rosyjską	3	21	26	6
W równym stopniu stronę polską, co stronę rosyjską	55	56	55	35
Trudno powiedzieć	10	15	10	53

Warto też zauważyć, iż skłonność do obwiniania za katastrofę smoleńską strony polskiej rośnie wraz z poziomem wykształcenia badanych. O ile wśród osób z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym wskazuje ją jedynie 8%, o tyle wśród respondentów z wyższym wykształceniem aż 25% (zob. tabele aneksowe).

★

★

★

Wyniki marcowego badania, przeprowadzonego przed szóstą rocznicą katastrofy smoleńskiej, wskazują, iż mimo upływu czasu opinie Polaków dotyczące kwestii z nią związanych zasadniczo się nie zmieniają, choć warto zauważyć, że obecnie zwiększyła się polaryzacja w tym zakresie, a zarazem wzrósł poziom dezorientacji wyrażający się we wzroście odsetków odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Przedstawione dane potwierdzają też po raz kolejny, iż jest to kwestia mocno upolityczniona, o czym świadczy fakt, że wszystkie opinie związane są z szerokim spektrum poglądów politycznych.

Opracowała
Barbara BADORA